OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LAUSUNTO

14.10.2024

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
Julkisoikeusyksikkö
Erityisasiantuntija Elina Immonen

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta (HE 115/2024 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä kirjallista lausuntoa otsikkoasiassa. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annettua lakia (jäljempänä kannustejärjestelmälaki).

Oikeusministeriö on antanut 16.8.2024 päivätyn lausunnon (VN/15571/2024-OM-23) esityksen valmisteluvaiheessa. Oikeusministeriön tuolloin esittämät seikat on hallituksen esitystä edelleen valmisteltaessa otettu pääosin asianmukaisesti huomioon. Oikeusministeriö lausuu maa- ja metsätalousvaliokunnalle kunnioittavasti seuraavaa.

Velvollisuus sallia yksityistien virkistyskäyttö

Ehdotetussa 39 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä velvollisuus sallia tien virkistyskäyttö koskee *maanomistajaa, jolle on myönnetty tukea yksityistien perusparannukseen*. Voimassa olevassa kannustejärjestelmälain 41 §:ssä ei säädetä tien virkistyskäytön sallimista koskevan velvoitteen siirtymisestä omistajan vaihtuessa. Kuitenkin ehdotetun 46 §:n 1 momentin kolmannen virkkeen mukaan yksityistien perusparannukseen myönnetty tuki peritään takaisin myös siltä uudelta yksityiseltä maanomistajalta, joka ei ole noudattanut tien virkistyskäytön sallimista koskevaa velvollisuutta. Edelleen ehdotetun 44 §:n 2 momentin toisessa virkkeessä metsäkeskuksen tehtävät yksityistien virkistyskäytön sallimista koskevan velvollisuuden vähäisen laiminlyönnin tilanteessa ulottuvat ”maanomistajaan” – niin tuen saaneeseen alkuperäiseen maanomistajaan kuin hänen sijaansa tulleeseen uuteen maanomistajaan. Edellä selostetun perusteella vaikuttaa siltä, että tuensaaneen maanomistajan sijaan tulleeseen uuteen maanomistajaan voidaan kohdistaa seuraamuksia yksityistien virkistyskäytön sallimista koskevan velvollisuuden laiminlyönnin vuoksi mutta tällaista velvollisuutta ei kuitenkaan nimenomaisesti aseteta uudelle maanomistajalle.

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

Oikeusministeriö katsoo, että yksityistien virkistyskäytön sallimista koskevan velvollisuuden siirtymisestä uudelle maanomistajalle olisi säädettävä laissa. Siitä voitaneen säätää joko kannustejärjestelmälain 39 §:n 1 momentissa tai tukeen liittyvien velvoitteiden siirtymistä koskevassa 41 §:ssä (sen 1 momentissa). Lisäksi oikeusministeriö huomauttaa, että yksityistien virkistyskäytön sallimista koskevan velvoitteen on muutettaviksi ehdotettujen 44 §:n 2 momentin ja 46 §:n 1 momentin sanamuodon perusteella tarkoitettu ulottuvan uuteen *maanomistajaan*. Hallituksen esityksen perusteella jää epäselväksi, onko yksityistien virkistyskäytön sallimista koskevan velvollisuuden siirtymistä tarkoitettu arvioitavan eri tavalla yhtäältä tilanteessa, jossa kiinteistöä tai muuta aluetta koskeva omistusoikeus siirtyy, ja toisaalta tilanteessa, jossa siihen kohdistuva muu erityinen oikeus perustetaan tai siirretään.

Ehdotetun lain voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Viittaukset kannustejärjestelmälain 32 §:n 2 momentissa tarkoitettuun määräaikaan

Ehdotettujen voimaantulo- ja siirtymäsäännösten 3 ja 4 momentissa viitataan kannustejärjestelmälain ”32 §:n 2 momentissa tarkoitettuun määräaikaan”. Kannustejärjestelmälain 32 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä viitataan metsäkeskuksen asettamaan määräaikaan hankkeen toteuttamiselle. Saman momentin toisessa virkkeessä viitataan puolestaan metsäkeskuksen asettamiin määräaikoihin toteuttamissuunnitelman, hankkeen toteuttamisen tukea koskevan hakemuksen ja töiden loppuunsaattamista koskevan selvityksen toimittamiselle. Edelleen saman momentin kolmannessa virkkeessä viitataan metsäkeskuksen asettamaan määräaikaan selvityksen toimittamiseksi hankkeen loppuunsaattamisesta toteuttamissuunnitelman mukaisena, jos työt on tarkoitus rahoittaa muulla rahoituksella.

Oikeusministeriö toteaa jo hallituksen esitysluonnoksen valmisteluvaiheen lausunnossa esiin tuomallaan tavalla, että kannustejärjestelmälain 32 §:n 2 momentissa säädetään useista määräajoista. Ehdotettujen voimaantulo- ja siirtymäsäännösten 3 ja 4 momentissa ei kuitenkaan yksilöidä, mitä edellä selostetuista 32 §:n 2 momentissa tarkoitetuista eri määräajoista siirtymäsäännöksissä tarkoitetaan. Tämä vaikeuttaa siirtymäsäännösten ymmärrettävyyttä ja saattaa siirtymäkauden lainsoveltamistilanteet alttiiksi toisistaan eriäville tulkinnoille.

Hakemus, jolla tukea haetaan uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävää yksityistien perusparannusta koskevan hankkeen toteuttamiseen

Hallituksen esityksessä voimaantulo- ja siirtymäsäännösten 4 momentin ensimmäiseksi ja toiseksi virkkeeksi ehdotetaan seuraavaa: ”Jos hakemus, jolla tukea haetaan uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävää yksityistien perusparannusta koskevan toteuttamissuunnitelman laatimiseen, on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa, siihen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Sama koskee vastaavasti myös toteutuksen

tukea koskevaa hakemusta.” Vielä hallituksen esitysluonnoksessa 4 momentin toinen virke ehdotettiin muotoiltavan seuraavasti: ”Tällöin myös toteutuksen tukea koskeva[an] hakemukseen, joka on tullut vireille tämän lain tultua voimaan, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.” (Lausunnonantajan lisäys hakasulkeissa.)

Oikeusministeriö huomauttaa, että ehdotettujen voimaantulo- ja siirtymäsäännösten 4 momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin toteutuksen tukea koskevaan hakemukseen ajallisesti sovellettavasta laista silloin, jos hakemus on tullut vireille ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Tarkoituksena lienee kuitenkin säätää nimenomaan sellaisiin *ehdotetun lain voimaantultua vireille tulleisiin* toteutuksen tukea koskeviin hakemuksiin sovellettavasta laista, joissa samaa hanketta koskevan toteuttamissuunnitelman laatimiseen oli haettu tukea jo ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Mikäli näin on, voimaantulo- ja siirtymäsäännösten 4 momentin toinen virke on syytä muotoilla luonnosvaiheessa ehdotetulla tavalla.

Tällöin on lisäksi vielä erikseen säädettävä siitä siirtymäkauden erityistilanteesta, jossa tukea uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävää yksityistien perusparannusta koskevan hankkeen toteuttamiseen haetaan ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Tätä koskeva säännös voitaneen sisällyttää esimerkiksi voimaantulo- ja siirtymäsäännösten 3 momenttiin:

> Jos hakemus, jolla tukea haetaan uuden metsätien tekemistä tai uuden metsätien tekemistä sisältävää yksityistien perusparannusta koskevan hankkeen toteuttamiseen, on tullut vireille ennen tämän lain voimaantuloa tai tällä lailla muutettavan lain 32 §:n 2 momentissa tarkoitetussa määräajassa tämän lain tultua voimaan, siihen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Metsäkeskuksen tulee ratkaista edellä tarkoitettu hakemus viimeistään 30 päivänä syyskuuta 2025. (Lausunnonantajan lisäys korostettuna. Ks. kuitenkin myös 32 §:n 2 momentissa tarkoitettuun määräaikaan viittaamisesta edellä todettu.)

Muita huomioita

Lakiteknisenä seikkana oikeusministeriö huomauttaa, että niin 31 §:n 1 momentin toisen virkkeen päälause (”– –, hakemus tulee hylätä”) kuin saman pykälän 2 momentin toisen virkkeen päälause (”– –, hakemus hylätään”) olisi yhdenmukaisuuden vuoksi syytä kirjoittaa muotoon ”hakemus hylätään”. Lisäksi lakiehdotuksen voimaantulo- ja siirtymäsäännösten 2 momentissa olisi ”uuden metsätien tekemistä sisältävä**n** yksityistien perusparannusta koskevan toteuttamissuunnitelman” laatimisen sijasta 3 momentin tapaan syytä viitata ”uuden metsätien tekemistä sisältävä**ä** yksityistien perusparannusta koskevan toteuttamissuunnitelman” laatimiseen.